

TÌM HIỂU CHUNG VỀ VĂN TỰ SỰ

I – Ý NGHĨA VÀ ĐẶC ĐIỂM CHUNG CỦA PHƯƠNG THỨC TỰ SỰ

1. Trong đời sống hằng ngày ta thường nghe những yêu cầu và câu hỏi như sau :

- Bà ơi, bà kể chuyện cổ tích cho cháu nghe đi !
- Cậu kể cho mình nghe, Lan là người như thế nào.
- Bạn An gặp chuyện gì mà lại thôi học nhỉ ?
- Thơm ơi, lại đây tớ kể cho nghe câu chuyện này hay lắm.

a) Gặp trường hợp như thế, theo em, người nghe muốn biết điều gì và người kể phải làm gì ?

b) Trong những trường hợp trên, câu chuyện phải có một ý nghĩa nào đó. Ví dụ, nếu muốn cho bạn biết Lan là một người bạn tốt, người được hỏi phải kể những việc như thế nào về Lan ? Vì sao ? Nếu người trả lời kể một câu chuyện về

An mà không liên quan tới việc thôi học của An thì có thể coi là câu chuyện có ý nghĩa được không ? Vì sao ?

2. Truyện *Thánh Gióng* mà em đã học là một văn bản tự sự. Văn bản tự sự này cho ta biết những điều gì ? (Truyện kể về ai, ở thời nào, làm việc gì, diễn biến của sự việc, kết quả ra sao, ý nghĩa của sự việc như thế nào ?) Vì sao có thể nói truyện *Thánh Gióng* là truyện ngợi ca công đức của vị anh hùng làng Gióng ?

– Hãy liệt kê các sự việc theo thứ tự trước sau của truyện. Truyện bắt đầu từ đâu, diễn biến như thế nào, kết thúc ra sao ? Từ thứ tự các sự việc đó, em hãy suy ra đặc điểm của phương thức (cách thức) tự sự.

Ghi nhớ

- **Tự sự** (kể chuyện) là phương thức trình bày một chuỗi các sự việc, sự việc này dẫn đến sự việc kia, cuối cùng dẫn đến một kết thúc, thể hiện một ý nghĩa.
- Tự sự giúp người kể giải thích sự việc, tìm hiểu con người, nêu vấn đề và bày tỏ thái độ khen, chê.

II – LUYỆN TẬP

1. Đọc mẩu chuyện sau và trả lời câu hỏi :

ÔNG GIÀ VÀ THẦN CHẾT

Một lần ông già dẫn xong củi và mang về. Phải mang đi xa ông già kiệt sức, đặt bó củi xuống rồi nói :

– Chà, giá Thần Chết đến mang ta đi có phải hơn không !

Thần Chết đến và bảo :

– Ta đây, lão cần gì nào ?

Ông già sợ hãi bảo :

– Lão muốn ngài nhắc hộ bó củi lên cho lão.

(Lép Tôn-xtôi, *Kiến và chim bồ câu*)

Câu hỏi :

Hãy cho biết : Trong truyện này, phương thức tự sự thể hiện như thế nào ? Câu chuyện thể hiện ý nghĩa gì ?

2. Bài thơ sau đây có phải tự sự không, vì sao ? Hãy kể lại câu chuyện bằng miệng :

SA BÃY

*Bé Mây rú mèo con
Đánh bầy bầy chuột nhất
Môi thơm : cá nướng ngon
Lửng lơ trong cạm sắt.*

*Lũ chuột tham hoá ngục
Chẳng nhịn thềm được đâu !
Bé Mây cười tí mắt
Mèo gật gù, rung râu.*

*Đêm ấy Mây nằm ngủ
Mơ đầy lông chuột sa
Cùng mèo con đem xử
Chúng khóc rờn, xin tha !*

*Sáng mai vùng xuống bếp :
Bầy sập tự bao giờ
Chuột không, cá cũng hết
Giữa lông mèo nằm... mơ !*

(Nguyễn Hoàng Sơn, *Dắt mùa thu vào phố*)

3. Hai văn bản sau đây có nội dung tự sự không ? Vì sao ? Tự sự ở đây có vai trò gì ?

HUẾ : KHAI MẠC TRẠI ĐIỀU KHẮC QUỐC TẾ LẦN THỨ BA

Chiều ngày 3 - 4 - 2002, trại điêu khắc quốc tế lần thứ ba với chủ đề "Ấn tượng Huế - Việt Nam 2002" đã khai mạc tại Công viên 3 - 2, mở đầu các hoạt động nghệ thuật của Festival Huế 2002. Tham gia trại lần này có 27 tác giả quốc tế từ 18 nước của 4 châu lục và 11 tác giả Việt Nam. Giúp việc cho các nhà điêu khắc có gần 100 thợ đá, gò, hàn lạnh nghề và 15 sinh viên khoa điêu khắc của

Trường Đại học Nghệ thuật Huế. Trại bế mạc vào ngày 11 – 5 – 2002. Tất cả tác phẩm sẽ được tặng cho địa phương để xây dựng một vườn tượng tại Huế.

(Báo Thanh niên, ngày 4 – 4 – 2002)

NGƯỜI ÂU LẠC ĐÁNH TAN QUÂN TẦN XÂM LƯỢC

Bấy giờ, ở Trung Quốc, nhà Tần vừa thành lập (năm 221 tr. CN). [...] Năm 218 tr. CN, Tần Thủy Hoàng sai tướng Đồ Thư đem 50 vạn quân chia làm năm mũi xâm lược đất Bách Việt ở phía nam. Quân Tần tràn đến đâu, lập thêm quận huyện mới đến đấy. [...] Quân xâm lược tàn bạo càng hung hăng tiến sâu vào đất của người Âu Việt, người Lạc Việt.

Trước nạn xâm lược của quân Tần, người Âu Việt và Lạc Việt đã tập hợp nhau lại để tự vệ. Quân Tần đông, tấn công ô ạt. Không thể dàn quân, mặt đối mặt mà đánh địch, họ phải bảo nhau tính chuyện kháng cự lâu dài. Bỏ cửa, bỏ nhà, bỏ cả ruộng vườn, nương rẫy, họ kéo nhau vào rừng sâu, lên núi cao, ... Lương thực, vũ khí, gia súc, ... chuyển đi theo người. Già, trẻ, gái, trai cùng nhau lập mưu bàn kế, cử người tài giỏi làm tướng chỉ huy. Thục Phán, thủ lĩnh của người Âu Việt bấy giờ, là một người trẻ tuổi, rất gan dạ và thông minh. Ông được cử ra chỉ huy chiến đấu. Ban ngày, họ tìm nơi lẩn tránh, đêm đến mới bắt thần xông ra đánh địch. Quân Tần đóng ở những làng xóm không người ở, không cướp được lương ăn, thường xuyên bị mai phục, đánh tía.

[...]

Cuộc kháng chiến của người Việt chống quân Tần cứ thế tiếp diễn qua nhiều năm. Hàng vạn quân xâm lược bị tiêu diệt. Chủ tướng Đồ Thư phải bỏ mạng. Đến khi Tần Thủy Hoàng chết, nông dân Trung Quốc nổi lên khởi nghĩa ở khắp nơi, nhà Tần phải rút quân xâm lược (năm 208 tr. CN).

(Lịch sử 6, 2000)

4. Em hãy kể câu chuyện để giải thích vì sao người Việt Nam tự xưng là con Rồng cháu Tiên.

5. Trong cuộc họp lớp đầu năm Giang đề nghị bầu Minh làm lớp trưởng, vì bạn Minh đã chăm học, học giỏi, lại thường giúp đỡ bạn bè. Theo em, Giang có nên kể vắn tắt một vài thành tích của Minh để thuyết phục các bạn cùng lớp hay không ?